

Sygn. akt I UK 123/19

POSTANOWIENIE

Dnia 28 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania B.G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 28 listopada 2019 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 29 listopada 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 29 listopada 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) w sprawie z odwołania B.G. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B. w sprawie o prawo do emerytury, po rozpoznaniu apelacji organu rentowego od wyroku z dnia 20 sierpnia 2018 r. Sądu Okręgowego w K., w punkcie 1. oddalił apelację, w punkcie 2. zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. na rzecz ubezpieczonego B.G. kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

W sprawie będącej przedmiotem rozpoznania ustalono, że w dniu 21 marca 2018 r. B. G. złożył wniosek o emeryturę z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Decyzją z 10 kwietnia 2018 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do wnioskowanego świadczenia, gdyż uznał, że nie udowodnił on wymaganego 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przed 1 stycznia 1999 r., a jedynie 13 lat, 2 miesiące i 8 dni pracy tego rodzaju.

W dniu 23 kwietnia 2018 r. ubezpieczony ponownie wniósł o ustalenie prawa do emerytury na podstawie przedłożonego świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach, obejmującego okres jego zatrudnienia od 12 maja 1980 r. do 31 grudnia 1981 r., zaś organ rentowy - decyzją z 27 kwietnia 2018 r. - uchylił treść decyzji z 10 kwietnia 2018 r. i po raz kolejny odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury, gdyż przedłożone świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach, nie zawierało określenia charakteru pracy ściśle według wykazu, działu i pozycji zgodnej z treścią zarządzenia resortowego.

W dniu 21 maja 2018 r. ubezpieczony, przedkładając korektę świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach obejmującego okres jego zatrudnienia, raz jeszcze wniósł o ustalenie prawa do emerytury w obniżonym wieku.

Decyzją z dnia 8 czerwca 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił ubezpieczonemu prawa do wnioskowanego świadczenia emerytalnego.

Wyrokiem z dnia 20 sierpnia 2018 r. Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. zmienił decyzję organu rentowego z dnia 8 czerwca 2018 r. i przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury w obniżonym wieku, poczynając od dnia 1 marca 2018 r.

Zdaniem Sądu Okręgowego, brak było podstaw do wyłączenia z okresu pracy ubezpieczonego, realizowanej w warunkach szczególnych, okresów pobierania przez niego zasiłków chorobowych. Dlatego też do uwzględnionych przez organ rentowy w zaskarżonej decyzji okresów pracy wykonywanej w warunkach szczególnych należy doliczyć 3 miesiące i 24 dni, za które ubezpieczony po dniu 14 listopada 1991 r. otrzymał wynagrodzenie chorobowe lub zasiłek chorobowy, a to pozwoli na wykazanie, iż do dnia 1 stycznia 1999 r. posiadał wymagany okres pracy, uprawniający do nabycia emerytury w obniżonym

wieku, o której mowa w art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W apelacji od zaprezentowanego rozstrzygnięcia organ rentowy zarzucił Sądowi pierwszej instancji naruszenie przepisów art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270) w związku z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) oraz art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Wyrokiem z dnia 29 listopada 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację organu rentowego, uznając iż Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych oraz właściwej subsumcji tych ustaleń do mających zastosowanie przepisów prawa materialnego.

Organ rentowy złożył od powyższego wyroku skargę kasacyjną.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, oparto na art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. W ocenie skarżącego w niniejszej sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości, tj. czy możliwe jest stosowanie rozszerzającej wykładni pojęcia „praca w szczególnych warunkach” i włączenie do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu pobierania zasiłku chorobowego w przypadku gdy z art. 2 ust. 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) wynika, iż praca w szczególnych warunkach powinna być wykonywana stale.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną wnioskodawca wniósł o jej oddalenie i zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna organu rentowego nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje potrzeba dokonania wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; czy z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 424365 i 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą

się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepublikowane; z 8 lipca 2009 r., I CSK 11/09, niepublikowane; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493). Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124).

Należy zauważyć, że skarżący nie spełnił wymagań określonych powyżej, pozwalających przyjąć, że w przedmiotowej sprawie rzeczywiście zachodzi potrzeba dokonania wykładni przepisów prawa.

Zagadnienie formułowane przez skarżącego było już wielokrotnie przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego. Między innymi w postanowieniu z dnia 9 kwietnia 2019 r. Sąd Najwyższy przyjął, że ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 121, poz. 1264), która weszła w życie w dniu 1 lipca 2004 r., został dodany przepis art. 32 ust. 1a w brzmieniu: „przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się: 1) okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991 r. wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, 2) okresów, w których na mocy szczególnych przepisów pracownik został zwolniony ze świadczenia pracy, z wyjątkiem okresu urlopu wypoczynkowego”. W judykaturze utrwalił się pogląd, że w art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej ustawodawca wprowadził istotną zmianę w stanie prawnym, w którym niemożliwe było w drodze wykładni ustalenie zasady pomijania w okresie ubezpieczenia okresów niezdolności do pracy z powodu choroby, oraz że przepis ten nie ma zastosowania do oceny nabycia prawa do emerytury przed dniem 1 lipca 2004 r. (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2005 r., II UK 219/04, OSNP 2005 nr 22, poz. 361 i

II UK 215/04, OSNP 2005 nr 22, poz. 360; z dnia 7 lutego 2006 r., I UK 154/05, LEX nr 272581; z dnia 17 września 2007 r., III UK 51/07, OSNP 2008 nr 21–22, poz. 328; z dnia 30 stycznia 2008 r., I UK 204/07, OSNP 2009 nr 7–8, poz. 106; z dnia 6 stycznia 2009 r., I UK 194/08, LEX nr 737378; z dnia 21 maja 2009 r., II UK 370/08, OSNP 2011 nr 1–2, poz. 20; z dnia 16 lipca 2009 r., II UK 388/08, LEX nr 533107; z dnia 5 listopada 2012 r., II UK 82/12, OSNP 2013 nr 19–21, poz. 230). Przy czym wykazanie w dniu 1 stycznia 1999 r. określonego w art. 184 ustawy emerytalnej okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego, według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1 tej ustawy obowiązujących po dniu 1 lipca 2004 r. (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2007 r., I UK 62/07, OSNP 2008 nr 17-18, poz. 269; z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 313/09, OSNP 2011 nr 19-20, poz. 260; z dnia 13 lipca 2011 r., I UK 12/11, LEX nr 989126; z dnia 7 października 2014 r., I UK 51/14, LEX nr 1621325).

Pogląd, że zastosowanie art. 32 ust. 1a pkt 1 ustawy emerytalnej do osób, które przed dniem 1 lipca 2004 r. nie spełniły wszystkich warunków nabycia prawa do wcześniejszej emerytury, nie narusza konstytucyjnych zasad równości i sprawiedliwości społecznej (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 września 2007 r., III UK 51/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 328 i z dnia 21 maja 2009 r., II UK 370/08, OSNP 2011 nr 1–2, poz. 20), można uznać za trafny tylko jako rozumiany w ten sposób, że chodzi o „wszystkie warunki” przewidziane w art. 184 ustawy. Wymaganie od osób, które spełniły w dniu 1 stycznia 1999 r. warunki dotyczące stażu ubezpieczenia, dodatkowo warunku osiągnięcia przed dniem 1 lipca 2004 r. przewidzianego w art. 32 i 46 ustawy emerytalnej wieku, należy uznać za zbyt daleko idące, pomijające ochronę prawa tymczasowego, ukierunkowanego na przyszłe świadczenia, co trafnie wykazano w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 313/09 (OSNP 2011 nr 11–12, poz. 260) oraz w piśmiennictwie (glosa K. Stopki do orzeczenia z dnia 17 września 2007 r., III UK 51/07, OSP 2009 nr 10, poz. 111). W piśmiennictwie wskazano, że do powstania ekspektatywy maksymalnie ukształtowanej nie jest niezbędne osiągnięcie przez ubezpieczonego wymaganego wieku emerytalnego, gdyż zrównywałoby to pojęcie ekspektatywy maksymalnie ukształtowanej z pojęciem praw nabytych *in abstracto*.

Tymczasem moment spełnienia warunków nabycia prawa do emerytury wyznacza moment powstania ekspektatywy maksymalnie ukształtowanej, która przekształca się w prawo nabyte *in abstracto* po zaistnieniu zdarzenia ubezpieczeniowego, a więc osiągnięciu wymaganego wieku emerytalnego.

W powołanym wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 313/09, podkreślono, że sytuacja osób wymienionych w art. 184 ustawy emerytalnej, opisywana w doktrynie jako ekspektatywa prawa podmiotowego, polega właśnie na spełnieniu się tylko części stanu faktycznego koniecznego do nabycia prawa, które poprzedza i zabezpiecza przyszłe prawo podmiotowe. Uwzględnianie ochrony praw w trakcie nabywania, aprobowane i wskazywane w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości (por. wyrok z dnia 3 października 2002 r., Angel Barreira Pérez, sprawa C-347/00, ECR 2002 s. I-08191), znajdowało też wyraz w orzecznictwie Sądu Najwyższego (uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 27 kwietnia 2000 r., III ZP 2/00, OSNAPIUS 2000 nr 16, poz. 620 oraz wyroki z dnia 4 grudnia 2003 r., I PK 111/03, OSNP 2004 nr 21, poz. 368; z dnia 24 września 2004 r., II PK 25/04, OSNP 2005 nr 10, poz. 141 i wcześniejszy z dnia 19 listopada 1993 r., II URN 47/93, OSNCP 1994 nr 5, poz. 117). Także Trybunał Konstytucyjny stosunkom tym niejednokrotnie dawał ochronę, jeżeli miały postać ekspektatywy maksymalnie ukształtowanej, czyli sytuacji prawnej, która spełnia zasadniczo wszystkie przesłanki ustawowe nabycia prawa do emerytury pod rządami dawnej ustawy, bez względu na stosunek do niej ustaw późniejszych. Trybunał uznawał je za postaci praw podmiotowych, do których znajduje zastosowanie ochrona praw nabytych (wyroki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 listopada 1988 r., K 1/88, OTK 1988 nr 1, poz. 6; z dnia 22 czerwca 1999 r., K 5/99, OTK 1999 nr 5, poz. 100; z dnia 23 listopada 1998 r., SK 7/98, OTK 1998 nr 7, poz. 114 i przede wszystkim orzeczenie z dnia 11 lutego 1992 r., K 14/91, OTK 1992 nr 1, poz. 7).

Trafna jest zatem konkluzja Sądu Apelacyjnego, że okresy pobierania przez B.G. zasiłku chorobowego w czasie zatrudnienia w szczególnych warunkach należało uwzględnić do jego stażu pracy w szczególnych warunkach, uprawniającego do wcześniejszej emerytury.

W związku z powyższym nie zachodzi potrzeba wykładni wskazanych przez skarżącego przepisów, bowiem podnoszone wątpliwości zostały wyjaśnione w

judykaturze. Autor skargi kasacyjnej nie przedstawił zaś przekonujących argumentów, przemawiających za zmianą ugruntowanej linii orzecznictwa Sądu Najwyższego.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono stosowanie do art. 108 § 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.).

as